

Dit is figuurlijk: ...

3/4 *

Dit is letterlijk: ...

3/4 *

Waar gaat het gedicht over?

3/4 *

Lees het gedicht voor
(alleen of met de juf/meester).

3/4 *

Kies een ander kind.
Lees het gedicht samen voor.

3/4 *

Rijmt het gedicht? Waar?

3/4 *

Dit woord is mooi: ...

3/4 *

Verander een woord.
Lees voor (alleen of met de
juf/meester).

3/4 *

Wat begrijp je niet?

3/4 *

Dit klinkt mooi: ...

3/4 *

Je hoort het gedicht.
Waar denk je aan?

3/4 *

Wie is de dichter?

3/4 *

Wat kan echt gebeuren?

3/4 *

Wat kan niet echt gebeuren?

3/4 *

Is het gedicht grappig?

3/4 *

Zou je het gedicht
uit je hoofd willen leren?
Ken je al een stukje?

3/4 *

Wil je het gedicht vaker lezen?

3/4 *

Vraag iets aan de dichter.

3/4 *

Lees het gedicht samen voor.
Jij bedenkt hoe (fluisterend,
zonder geluid, klappend...)

3/4 *

Maakt het gedicht jou blij?
Of verdrietig? Het maakt mij ...

3/4 *

Welke kleuren passen
bij het gedicht?

3/4 *

Doe je ogen dicht. Denk aan
het gedicht. Wat zie je?

3/4 *

Bedenk een gebaar bij
een regel. Zeg het gedicht
samen op en maak het gebaar.

3/4 *

Welk woord is moeilijk?
Wat betekent dat woord?

3/4 *

Lees de eerste regel voor.
Het kind naast je leest de
tweede. Enzovoort.

3/4 *

3/4 *

3/4 *

Gedichten, klankspel, figuurlijke taal

Groep: 3 t/m 8

Gedichten lezen

Achtergrondkaart: Gedichtenwolkjes

Kinderdoelen

Hieronder vind je de leerdoelen van de activiteit gedichtenwolkjes, geformuleerd vanuit het perspectief van een leerling. Je kunt de leerdoelen gebruiken als observatielijstje of bij een portfoliogesprek. Overigens behaal je onderstaande doelen niet door alleen de gedichtenwolkjes te doen. Deze activiteit zou dan onderdeel moeten zijn van een leerlijn.

Ik:

1. kan een gedicht op verschillende manieren opzeggen (ik varieer in tempo, met stemmetjes, houding etcetera);
2. ben verstaanbaar als ik een gedicht voorlees;
3. herken woorden of uitdrukkingen die op een figuurlijke manier gebruikt zijn;
4. weet wat deze begrippen betekenen en kan ze in gedichten aanwijzen: rijm, alliteratie, rijmschema;
5. kan mezelf en anderen vragen stellen over een gedicht en zoeken naar antwoorden;
6. kan en durf een mening te geven over een gedicht;
7. kan mijn mening vergelijken met die van anderen en erover praten.

Gedichten voor de gedichtenwolkjes

We willen iedereen uitnodigen zelf in bundels te grasduinen op zoek naar geschikte gedichten voor gedichtenwolkjes. Een lijstje met aandachtspunten:

- Kies gedichten die niet al te lang zijn, zodat er na het lezen voldoende tijd overblijft om over het gedicht te praten.
- Kies gedichten met beeldspraak. Onzingedichten en gedichten waarvan je de hele tekst letterlijk kunt nemen, zijn niet geschikt voor de gedichtenwolkjes.
- Controleer of je op de meeste vragen over een gedicht een zinnig antwoord kunt geven. Zo voorkom je teleurstellingen tijdens de les (maak evt. een selectie).
- De titels in de bronvermelding kunnen ook een inspiratiebron zijn.

Referentiedoelen taal

De volgende referentiedoelen passen bij de activiteit gedichtenwolkjes:

- Kan jeugdliteratuur belevend lezen (domein lezen). Kenmerken o.a.: herkent rijm; herkent figuurlijk en letterlijk taalgebruik; kan gedichten parafaseren of samenvatten; kan relaties leggen tussen de tekst en de werkelijkheid; kan met medeleerlingen leeservaringen uitwisselen; kan interesse in bepaalde fictievormen aangeven.
- Kent de begrippen letterlijk en figuurlijk (domein begrippenlijst en taalverzorging).

Bron: Referentiekader taal en rekenen. 2009

Wat we zelf ook nog belangrijk vinden

We hopen dat kinderen en volwassenen met de gedichtenwolkjes plezier beleven aan gedichten en het rijke arsenaal aan dichtbundels voor kinderen leren kennen.

Dank aan

Stichting Kansrijke Taal ontwikkelt haar lesmaterialen in samenspraak met basisscholen. Voor de Gedichtenwolkjes zijn we speciale dank verschuldigd aan Sandie Jalalian en aan basisschool De Ieme in Veghel.

Tekst: Monique Hansma
Vormgeving: Studio1410.nl
Redactie: Schrijfwijs.nl

Gedichten, klankspel, figuurlijke taal

Groep: 3 t/m 8

Gedichten lezen

Leerkrachtkaart: Gedichtenwolkjes

Vorbereiding

- Materialen bekijken, leerkrachtkaart en achtergrondkaart lezen, gedicht kiezen
- Eventueel: gedicht scannen voor het digitale schoolbord
- Gedichten selecteren uit bundels (nadat je de activiteit een aantal malen hebt gedaan).

Lesopzet

Gedichtenwolkjes doe je kort en regelmatig met de hele groep. Kinderen in groep 5–8 die de activiteit kennen, werken ook zelfstandig met de wolkjes.

Het gedicht samen leren kennen

Kies een van de gedichten. Het is belangrijk dat leerlingen eerst een beeld krijgen van de inhoud, de klanken en het metrum van het gedicht. Een aantal stappen om dat te bereiken:

1. Lees het gedicht twee keer voor.
2. Ga kort in op de eerste reactie van leerlingen. Leg niet te veel uit. Wat kinderen niet begrijpen, bewaar je zo veel mogelijk voor het werken met de wolkjes.
3. Lees steeds een of twee regels voor, waarna leerlingen deze nazeggen. Let er op dat alle kinderen meedoen.

4. Aan kinderen in groep 5-8 (en als de leesvaardigheid het toelaat in groep 4) toon je het gedicht op het digitale schoolbord zodat iedereen mee kan lezen.

5. Lees het gedicht nog een keer en let er dan op dat leerlingen de toon en tempowisselingen kiezen die passen bij het gedicht. Bedenk variaties: bijvoorbeeld fluisteren, playbacken, toevoegen van gebaren. Dichtregels verdelen over kinderen is ook een mogelijkheid. De jongens en de meisjes zeggen dan bijvoorbeeld om beurten een regel op. De variaties zijn vooral van belang voor groep 3-4. Het helpt hen de delen van het gedicht te onthouden die ze zelf nog niet kunnen lezen. Ze hoeven het gedicht niet uit hun hoofd te kennen.

Werken met de wolkjes

1. Leg de wolkjes op een stapeltje (eerst schudden). Haal de lege er van tevoren uit.
2. Een van de kinderen pakt een wolkje en leest dit voor. De kinderen in groep 3 krijgen daarbij zo nodig hulp van jou. Controleer of iedereen de vraag heeft gehoord en begrepen.

3. Las eerst een korte denkpauze in waarin alle kinderen een antwoord bedenken. Dan beantwoordt het kind met het kaartje de vraag. Lukt het niet om een antwoord te geven? Dan vraagt het een ander kind om hulp. Komen zij er samen niet uit? Dan vragen ze andere kinderen om hun ideeën. Variaties: een kind pakt een kaartje voor degene die naast hem of haar zit. Of mag iemand anders vragen antwoord te geven.

4. Zijn de kaartjes over letterlijk of figuurlijk taalgebruik aan de beurt, geef dan zo nodig extra uitleg over wat met deze begrippen wordt bedoeld. Hetzelfde geldt voor kaartjes met de begrippen vergelijking, metafoor, rijmschema (groep 5-8), climax, anticlimax (groep 7-8).

5. Het volgende kind is aan de beurt. De wolkjes zijn bedoeld als het begin van een gesprek over een gedicht. Een klein beetje afdwalen van de wolkjes kan dus gewenst zijn.

6. Vraag bij hun antwoorden door op wat leerlingen bedoelen. Blijf daarbij dicht bij het gedicht. Lees stukjes opnieuw voor of laat leerlingen dat doen. Verschillen de meningen in de groep, dan is dat een mooie situatie om uit te buiten. Stel de meningen vast en vraag door op het waarom.

7. Kinderen die een aantal malen met de gedichtenwolkjes hebben gewerkt, proberen ook zelf vragen te bedenken. Trekken ze een leeg wolkje? Dan plakken ze er een zelfklevende memo op met hun vraag. De kaart wordt door een ander kind beantwoord en aan de stapel toegevoegd.

Zelfstandig werken (groep 4-8)

Voor kinderen met ervaring met de activiteit gedichtenwolkjes.

1. In groepjes

Kinderen praten in groepen van vier tot zes leerlingen over gedichten zoals boven beschreven. Laat je alle kinderen tegelijkertijd met de gedichtenwolkjes werken, halveer dan de stapels. Dat is sowieso overzichtelijker. Leerlingen van groep 7-8 kunnen ook zelf gedichten uit dichtbundels kiezen.

2. Carrousel

In een groepje zijn evenveel wolkjes als er tweetallen zijn. Elk tweetal pakt een wolkje en schrijft zijn antwoord op. Na een seintje worden de wolkjes aan het tweetal rechts doorgegeven. Als de carrousel rond is, vergelijken kinderen de antwoorden.

3. Wolkjesposter (groep 7-8)

Tweetallen kiezen een gedicht en ongeveer vijf wolkjes. Het gedicht schrijven ze op een groot vel, eromheen komen de vragen en antwoorden. Laat kinderen ook eens een eigen gedicht proberen.